

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/moja-niepodlegla/debaty-belwederskie/44907,Przede-wszystkim-Legiony-Czyn-zbrojny-1914-1918-piata-debata-historykow-w-Belwede.html>
02.06.2026, 14:11

„Przede wszystkim Legiony... Czyn zbrojny 1914-1918” - piąta debata historyków w Belwederze - 20 października 2017

- Legiony to wojsko szczególne i wyjątkowe, będące ziszczeniem marzeń pokoleń Polaków o własnej armii, o polskim mundurze - mówił prezes IPN dr Jarosław Szarek otwierając debatę historyków w Belwederze, poświęconą polskiemu czynowi zbrojnemu z lat 1914-1918, ze szczególnym uwzględnieniem roli Legionów Polskich. Dyskusję wspólnie z Instytutem zorganizowała Kancelaria Prezydenta RP.

To już piąta dyskusja z udziałem badaczy XX-wiecznych dziejów Polski, wpisująca się w obchody 100-lecia niepodległości Polski. W debacie zatytułowanej „Przed wszystkim Legiony... Czyn zbrojny 1914–1918” udział wzięli: prof. Janusz Cisek, prof. Michał Klimecki, prof. Grzegorz Nowik, dr hab. Urszula Oettingen, prof. Mariusz Wołos oraz prowadzący prof. Włodzimierz Suleja.

- Będziemy rozmawiać o historii, ale też o naszej tożsamości, bo przecież Legiony to (...) zjawisko, które wiele mówi o nas, Polakach, o naszej niezłomności, sile charakteru, umiłowaniu wolności i o tym, że Polacy są gotowi rzucić swój los i poświęcić się dla najwyższych wartości. Jedną z nich jest Rzeczpospolita – mówił podsekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP Wojciech Kolarski.

Jak podkreślił prezes IPN, w Legionach służyli ludzie wyjątkowi, a jednym z nich był późniejszy generał Kazimierz Sosnkowski – "wybitny wódz, poliglota, erudyta, artysta". – Iluż takich było w Legionach? To oni przyczynili się do tego, żeby Legiony przetrwały – w obrazie, w pieśni, w wierszach. Żeby zawładnęły naszą świadomością. I w tej świadomości trwają już od wieków – zaznaczył dr Szarek.

Przypomniał wydarzenia z początku sierpnia 1914 r., gdy pierwszy patrol Legionów – słynna siódemka ułanów mjr. Władysława Beliny Prażmowskiego – wyruszyła na swą "straceńczą" misję w granice zaboru rosyjskiego, zapisując się na stałe na kartach polskiej historii. To był początek chwały polskich legionistów, która – zastrzegł szef Instytutu – miała swoją wysoką cenę.

- W PRL legioniści zostali zepchnięci w niebyt, ale spotykali się na Wawelu, na mszach świętych (...), co roku była ich coraz mniejsza garstka. Na spotkania, z udziałem tych starszków, zaczęli przychodzić studenci krakowskich uczelni – wspominał dr Szarek, który sam miał okazję rozmawiać z jednym z byłych legionistów. – To pokolenie odeszło, ale my niesiemy ich testament o wolnej, dumnej, wielkiej i niepodległej Polsce – tłumaczył prezes IPN.

Odwołując się do słów wspomnianego wcześniej gen. Sosnkowskiego, który w 1964 r. – przebywając na obczyźnie – pisał, aby „obchody rocznic historycznych były dyskusją nad teraźniejszością, bo to jest praca nad przyszłością”, dr Szarek apelował o głębszą refleksję

nad zbliżającym się jubileuszem. – Nasze debaty wypełniają wezwanie generała (...)
Ważne, aby to nie była jednorazowa celebra, a by ta dyskusja przeniosła się do domów
wszystkich Polaków – podsumował.

Zapis debaty:

Dwuletni cykl debat historyków, organizowany wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej i Kancelarię Prezydenta RP, zainaugurowała w listopadzie 2016 r. dyskusja o znaczeniu Aktu 5 listopada z 1916 r. Podczas kolejnych spotkań w Belwederze historycy rozmawiali m.in. o roli prezydenta USA dla polskiej niepodległości, skutkach rewolucji lutowej i rewolucji październikowej w Rosji oraz powstaniu Armii Polskiej we Francji pod dowództwem gen. Józefa Hallera.